

CONFERÈNCIA: EL VALOR DE LA PARTICIPACIÓ

Ametlla del Vallès, 11 de juliol de 2006

Senyores, senyors,

Com a President del Parlament, vull agrair la invitació a pronunciar aquesta conferència, que s'inscriu en el marc dels actes de commemoració dels 1.100 anys d'aquesta històrica vila de l'Ametlla del Vallès. El passat ens ha permès arribar fins aquí. I jo, del que els parlaré, és de present i futur. De fet, començaré fent referència a l'actualitat.

Darrerament es parla, cada cop amb més insistència, d'un creixent distanciament entre el món polític i la ciutadania, entre "els polítics" i la gent del carrer. Coneixedors d'aquesta remor, davant la proximitat de les properes eleccions al Parlament, i amb les xifres de participació en el referèndum de l'Estatut a la mà, gairebé tots els partits polítics s'han afanyat a llençar el missatge de que ara parlaran dels problemes de les persones, d'allò que "realment" interessa la gent. És a dir, la participació ciutadana a les urnes s'ha situat al centre de l'anàlisi i l'estratègia de les properes eleccions al Parlament.

Però més enllà d'aquest context preelectoral, i de l'alta abstenció al referèndum de l'Estatut, puntual i concreta, i amb alguna causa ben evident, trobem tendències i dades repetides en el temps que ens han de fer pensar. Per exemple, repetides enquestes d'opinió de caire

oficial, assenyalen que més del 45-50 % de la ciutadania està poc o gens interessada en política, en el que diuen els polítics, i insatisfeta amb el funcionament del nostre sistema democràtic.

Més dades. El Centre d'Estudis d'Opinió de la Generalitat de Catalunya, en el seu darrer informe sobre l'evolució de la satisfacció política a Catalunya, assenyalava que el passat mes de març només es declarava políticament satisfet el 38,7% de la ciutadania. Senyal que algunes coses no s'estan fent bé. Perquè d'altra banda, l'índex del Centre d'Estudis d'Opinió ens ofería una altra dada:

Situant les ciutadanes i ciutadans en 4 categories (participatius, mobilitzats, desmobilitzats i abstencionistes), gairebé dos de cada tres catalans (62,2%) mantenia un perfil participatiu. Els abstencionistes sumarien prop d'una cinquena part (19,4%); el grup dels desmobilitzats en relació a pasades convocatòries electorals, representaria un 11,1%; mentre que el dels mobilitzats seria del 7,3%.

Tot plegat, de moment no hi cap evidència que aquests resultats puguin posar en risc la legitimitat de les institucions. De fet, les dades de participació electoral, demostren que la gran majoria de la ciutadania, si més no, va a votar. Però l'existència en les enquestes d'una massa crítica tan elevada i constant de rebuig al sistema polític, sí que suposa una advertència, una alarma que ens recorda que la democràcia no es invulnerable, que cal tenir cura de la seva salut. Fins i tot, podem dir que avui dia, el perill més gran per a la democràcia es troba a dins seu, en els mals hàbits que progressivament s'introdueixen en els mecanismes i rutines del sistema representatiu, en el descrèdit

construït sobre una certa impunitat política i social de mals comportaments.

La nostra societat necessita un debat sobre els valors, establir un màxim comú denominador de valors, uns mínims compartits, per a cohesionar la convivència entre generacions educades en el franquisme i altres que estan naixent ja no amb un pa sota el braç sinó que neixen amb un mòbil i una playstation sota el braç. Cohesionar una societat que en molt poc temps ha acollit un milió d'immigrants. O si ho volen d'una altra manera, si volem conservar l'Estat de benestar, no podem deixar en ell tota la responsabilitat de les nostres vides. Els drets de ciutadania també comporten deures de ciutadania. I parlar de valors comuns, de deures, que quedi clar, no és carca ni de dretes, com alguns s'afanyen a dir. Forma part, per exemple, de l'ideari del republicanisme.

El que no podem acceptar, el que ja vam patir, és que un líder, o un petit grup, imposi per la força els deures i els valors a tota la resta. I tampoc podem deixar que el nostre sistema derivi poc a poc en un Govern d'uns pocs allunyats de la realitat ciutadana.

Si volem esborrar aquesta distància que s'assenyala entre món polític i ciutadania, és imprescindible, més enllà del fet de votar, és imprescindible una ciutadania participativa, que parli i escolti, i un món polític obert no només a parlar, sinó també a escoltar. Necessitem canviar algunes dinàmiques, i algunes maneres de fer política.

De fet, des de fa dos anys, com a president del Parlament repeteixo sovint que, a imatge de la famosa R+D (recerca i desenvolupament), el progrés de Catalunya necessita un augment d'I+P (implicació i participació) en la societat catalana. Aquesta I+P política és el millor antídote contra l'erosió i les debilitats que pateix qualsevol democràcia.

Però hi ha d'haver certs requisits perquè la medicina faci efecte. No s'hi val a administrar placebos ni, encara menys, a escampar virus incontrolats portadors de mentida i ignorància.

Aquesta reflexió fa al cas perquè, si bé els fets polítics dels darrers tres anys semblen haver fet augmentar l'interès general per la política, també és cert que hi ha símptomes que indiquen que aquest interès es fonamenta molt poc en el coneixement i molt en la demagògia. La política espectacle, alimentada pels enfrontaments verbals i les fotografies de portada, ha guanyat quota en els mitjans de comunicació.

Efectivament, ara es parla molt de política. Però, se'n parla amb coneixement? Es repeteixen consignes i afirmacions categòriques que ressonen en rodes de premsa i en tertúlies com dogmes de veritat, i que es reproduïxen als bars i als menjadors de les cases. S'ha canviat allò de la repetició de la mentida per la repetició de mitges veritats, fins a generar ciutadans confosos o tancats en una visió única de la realitat coincident amb els plantejaments d'un partit o d'un altre.

I en el mar de la confusió o en el desert del pensament únic els ciutadans acaben desconeixent les veritables conseqüències d'una decisió, d'un acord o d'un pacte, més enllà de com afecta això les batesses entre partits.

Perquè les decisions polítiques afecten el dia a dia de les nostres vides. Tenir una llei i no una altra pot influir en els diners que ens quedaran a final de mes; condiciona la decisió entre agafar un mitjà de transport públic o haver-se de comprar un vehicle propi; condiciona també la durada de les obres de construcció, per exemple, de la Ronda Nord; determina si la nostra mare haurà d'anar coixa o no durant un any mentre espera una operació de genoll; si l'àvia podrà tenir un dispositiu de teleassistència com els que ja funcionen en aquest municipi; si ens podem emocionar veient competir la nostra selecció esportiva nacional. Tot això depèn de la política.

És aquesta traducció entre decisió política i realitat quotidiana, el que cal visualitzar. Per contra, polítics, periodistes i «opinadors» no paren de donar voltes i més voltes sobre les anècdotes, rivalitats personals, tàctiques de partit. Encara pitjor, al llarg de dos anys, pràcticament sense interrupció, hem sentit una remor llunyana que insisteix que l'Estatut anava a trencar l'Estat espanyol, que Catalunya roba els diners dels pobres d'altres indrets d'Espanya o que s'ha imposat una política repressiva, violenta i dictatorial contra els ciutadans castellanoparlants del nostre país. Per si no n'hi hagués prou, altres elements més anecdòtics s'han presentat com a grans crisis insostenibles i inacceptables, gairebé al mateix nivell que el terrorisme d'Estat, la corrupció o l'engany a la ciutadania.

Aquí a Catalunya hi ha hagut menys virulència, però la desmesura i la demagògia han estat similars. El centre d'atenció no l'han constituït tant

les polítiques de la Generalitat, sinó la seva estabilitat, els gestos, les declaracions, que formen part de la política però que no en poden ser el centre. Hi ha qui ho planteja tot –un debat, un pacte o una elecció dels representants del poble– com un enfrontament continuat entre partits en què es guanya o es perd. Això és espectacle, i no pas realitat.

La política és complexa perquè és la posada en comú d'una multiplicitat de realitats i de les diferents visions d'un país, que es poden arribar a trobar per l'ús de la paraula, el diàleg raonat i la discussió argumentada. Però els arguments que se senten són pocs i els diàlegs, inexistents. Assistim només a monòlegs curts i simplistes, a les mitges veritats dels que es volen fer un espai en els mitjans de comunicació, cadascun des d'una visió pròpia i tancada.

Però la política no s'acaba amb Maquiavel, a qui almenys els que el tenen de guia l'haurien de llegir bé, doncs ni ell hauria aprovat alguns pactes i decisions; tampoc amb Lampedusa, amb aquell canviar tot per no canviar res. Política –i això hauria de preocupar tothom– és també, i sobretot, el que es fa diàriament al Parlament. És la tasca de diputades i diputats. Són les lleis aprovades i les que estan en procés d'elaboració o de discussió. I això, hi insisteixo i ho reivindico com centre d'atenció, ens afecta a tots, molt més que un foc creuat de declaracions. Cal frenar la demagògia i la desmesura. L'interès per la política no es pot refugiar en la crispació, en la tensió permanent i immotivada.

Necessitem més calma en les reaccions, més respecte per les institucions, per les persones i per les idees, i sobretot una reflexió

argumentada per a debatre i mantenir la política en l'àmbit del que és real. No quedar-nos en els títols i parlar dels continguts. És curiós perquè aquesta reflexió que els he fet, que amb unes o altres paraules he anat repetint fa mesos, també la feia ahir en unes Jornades el President del Congrés de l'Estat. Es referia a altres fets, a altres exemples de demagògia, de desmesura... però aquesta realitat que denunciem, comença a ser tan evident i estesa, que mereix ser atesa amb una certa urgència.

Deia fa un moment que reivindicava la feina que es fa al Parlament. Perquè en aquests gairebé tres anys de legislatura, al Parlament, s'han tractat molts problemes concrets de les persones. Llei com la d'equipaments i horaris comercials, la de creació de llars d'infants de qualitat, la de protecció, gestió i ordenació del paisatge, la de creació del Fons d'acció territorial de l'educació superior, la Llei ferroviària, el projecte de Llei de prestacions econòmiques d'assistència social, i tantes altres, és evident que tenen, o tindran en el futur, una important incidència quotidiana. Altra cosa és que la ciutadania en sigui conscient, però la feina de les diputades i diputats de la majoria de Govern i de l'oposició sobre el dia a dia de les persones, hi és.

Estem fent des del Parlament alguna cosa per a que aquesta feina es vegi? Per a que la gent participi? Per a reduir el distanciament entre món polític i ciutadania? Alguna no, moltes. Per una banda, hem impulsat el Canal Parlament, el canal propi de televisió a través del qual volem fer arribar a totes les llars de Catalunya l'activitat de la cambra legislativa, amb el màxim rigor informatiu i la major qualitat possible. Confiam que ben aviat el Canal Parlament tingui el seu espai propi a la

(TDT) televisió digital terrestre. De moment es pot veure a través del canal 3/24 de Televisió de Catalunya. I hem potenciat el web del Parlament, cada vegada més actiu, que intenta fomentar la participació de les ciutadanes i els ciutadans subministrant informació a partir de subscripcions o llistes de distribució i promou debats interactius. Un espai dinàmic on es pot interactuar i intercanviar informació entre la ciutadania i la institució que ens representa.

Per altra banda, per a ser més transparents, àgils i per fer fàcil el seguiment i l'atenció a la funció legislativa per part de la ciutadania, ens hem dotat d'un nou reglament del Parlament. En la línia d'assolir més immediatesa, especialment en relació amb el debat, el control del Govern i l'impuls de la seva activitat, s'ha modificat el calendari de les sessions plenàries per aconseguir que tinguin més continuïtat i que els grups parlamentaris tinguin més capacitat de reacció respecte els esdeveniments socials. O dit d'una altra manera, hem ampliat el nombre i la freqüència de sessions plenàries per a parlar dels problemes socials quan s'esdevenen, i no trobar-nos deliberant sobre incendis a l'hivern i nevades a l'estiu, com havia arribat a passar. Amb el nou reglament, la cambra legislativa catalana també incorpora definitivament l'ús de les noves tecnologies, i més concretament Internet, per a fer més fàcil a la ciutadania l'accés i el coneixement de l'estat de les tramitacions, la recerca de qualsevol tipus de documentació parlamentària o la presentació de documentació oficial en suport informàtic, entre d'altres tràmits. Tota aquesta informació està penjada al web del Parlament.

I en aquesta VII legislatura s'ha constituït la Comissió de Peticions del Parlament, una nova comissió permanent no legislativa creada amb la intenció d'atendre totes les demandes i peticions de la ciutadania. A través d'aquesta nova eina, tothom es pot adreçar a la cambra per expressar una inquietud, una queixa, un suggeriment o una demanda, amb la seguretat que seran escoltats. Aquestes persones, doncs, podran comparèixer davant la comissió per exposar la seva petició i, un cop examinada, es remetrà a la comissió parlamentària competent, als grups parlamentaris, als departaments del Govern o a qualsevol altre òrgan de l'administració pública. La mateixa comissió pot adoptar resolucions assumint el contingut de les peticions presentades i formular recomanacions sobre aquestes als poders públics i a les institucions. I sempre, en tots els casos i en el termini de tres mesos posteriors a la presentació, la comissió haurà de comunicar els acords i les gestions fetes.

Abans d'acabar aquest apartat dedicat al nou reglament, m'agradaria destacar que totes aquestes mesures que els he anat explicant busquen fer fàcil la feina del Parlament i mostrar-la com a més atractiva per a la ciutadania eliminant obstacles i barreres que dificulten l'interès i la participació.

Per últim, els vull comentar la nova llei de la iniciativa legislativa popular (ILP), aprovada pel Parlament el passat més de febrer i que regula i posa al dia l'impuls de l'activitat legislativa per part de la ciutadania. La nova llei de la iniciativa legislativa popular millora i adapta als nous temps la possibilitat, ja existent des de 1995, que un grup de ciutadanes i ciutadans puguin portar a discussió al Parlament

qualsevol tema que els sigui d'interès. Del 1995 ençà s'han aprovat tres lleis que han tingut com a origen una iniciativa legislativa popular: el juliol de 1999 es va aprovar la llei de suport a les seleccions catalanes; el novembre de 2000, la llei reguladora de la incineració de residus i el juliol de 2004 es va aprovar la llei de creació de llars d'infants de qualitat. Amb l'experiència acumulada al llarg d'aquests anys, doncs, s'ha cregut convenient introduir alguns canvis en la llei del 95 per tal d'ampliar la participació ciutadana, i eliminar algunes de les traves que desincentivaven iniciar aquests processos, especialment a la vista del resultat dels dos primers.

En quant a fer més fàcil el procés, cal destacar que s'ha eixamplat el ventall de persones que poden donar suport a una iniciativa legislativa popular, rebaixant a 16 anys l'edat mínima per a signar. També s'ha rebaixat el nombre de signatures exigides a 50.000 respecte les 65.000 anteriors i s'ha ampliat el termini de recollida de signatures, que ha passat de 90 a 120 dies, amb la possibilitat de prorrogar-lo encara 60 dies més per causes justificades.

Per altra banda, atenent una de les queixes insistents dels impulsors de les tres ILP's presentades fins al moment a Catalunya, la comissió promotora que hagi impulsat la ILP, a diferència d'abans, podrà fer arribar a la Mesa del Parlament propostes o queixes relatives a la tramitació de la iniciativa. És a dir, la comissió promotora no només presentarà les signatures, sinó que podrà vetllar per a que es respecti l'essència de la proposta en el procés de la seva tramitació parlamentària. Més encara, en les seves disposicions finals, la llei de la iniciativa legislativa popular aprovada el passat mes de febrer, dictava

que el Govern havia de presentar, en el termini de sis mesos, un projecte de llei que reguli el dret d'iniciativa ciutadana per a proposar l'aprovació de disposicions de caràcter general als ens locals. És a dir, traslladar el mecanisme a la política local del país.

En resum: hi ha símptomes d'un cert distanciament entre món polític i ciutadania, que coincideixen en el temps amb símptomes de crisi de valors i fugida de responsabilitats ciutadanes. En una imatge, sembla que la ciutadania tendeix a comportar-se com un nen malcriat que vol que li facin tot i tenir-ho tot i quan el tutor-administració no li resol els problemes, el que no pot fer és callar i posar mala cara abstenint-se, sinó expressar el que li passa. Al mateix temps, el món polític ha d'aprendre a escoltar, a preguntar i insistir a la ciutadania, i no prometre impossibles, sinó raonar, dialogar, tractar la ciutadania com el que ha de ser, un adult, i no un nen que mira a la televisió l'espectacle polític entre programes del cor i mundials de futbol.

La nostra és una societat mediàtica, de manera que allò que la majoria de la població coneix com a política no és el que es fa a les institucions, sinó el que n'apareix i es diu en els mitjans de comunicació.

I també és la societat de les noves tecnologies. Però políticament, només s'han aplicat substancialment en la informació, no pas en el diàleg ni en la participació.

A tall de conclusió, doncs, si volem apropar la política a la realitat immediata ciutadana, cal que el món polític parli directament amb (no a) la ciutadania, cal connectar la ciutadania a la política, no com a espectadors als que captar donant espectacle, sinó com a participants del dia a dia polític. Hi ha maneres i sistemes per a fer-ho, però es necessita de la voluntat de les dues parts, doncs no hi pot haver diàleg entre dos si un no vol escoltar i l'altre no vol parlar. És així de senzill i de complex alhora. I ara que venen campanyes, i començarem a sentir parlar de promeses electorals i de projectes de futur, és bon moment per començar a demostrar aquesta capacitat de parlar i la disponibilitat d'escoltar. És el primer pas per comprovar que hi ha una altra manera de fer política, més propera, menys elitista, més raonada, més en diàleg. En definitiva, més participativa. Si ho aconseguim, haurem fet un pas democràtic endavant, un pas en favor dels drets d'igualtat, justícia i llibertat, i ens haurem allunyat una mica més de la desigualtat, la injustícia, i les imposicions.

La participació és un valor de futur que ens cal exercir en el present. I el seu exercici comença en cadascú de nosaltres. No defugim de les nostres responsabilitats ciutadanes, no ajudem a pervertir la democràcia. Ens estarem fent un mal favor.

Facin un petit esforç, d'implicació, d'informació crítica... de participació.

Moltes gràcies.